

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **S. K. spol. s r. o., Ľ.**, IČO: X., proti odporcovi **P. S. S., a. s., H.**, IČO: X. v konaní o zaplatenie **44 429,41 eur (1 338 480,40 Sk)**, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. marca 2003, č. k. 22Cb 516/2000-160, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. marca 2003, č. k. 22Cb 516/2000-160 v časti výroku, ktorým rozhodol o úroku z omeškania a zmluvnej pokute **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline napadnutým rozsudkom zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi sumu 1 345 166,66 Sk a 16,4% ročný úrok z omeškania zo sumy 738 405,10 Sk od 31. 07. 1998 až do zaplatenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku návrh zamietol. Ďalej zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľovi na účet jeho právneho zástupcu trovy konania vo výške 42 480,-- Sk, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a navrhovateľovi uložil v tej istej lehote zaplatiť Slovenskej republike, na účet Krajského súdu v Žiline, doplatok súdneho poplatku vo výške 29 607,-- Sk. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že navrhovateľ svoj nárok špecifikoval ako nárok na zaplatenie istiny vo výške 990 654,90 Sk, ktorá predstavuje odporcom nezaplatené faktúry za dodanie diela, ďalej si uplatnil úroky z omeškania 23% ročne v celkovej vyčíslenej čiastke 214 643,30 Sk za oneskorenú úhradu jednotlivých faktúr a podľa čl. 10 bod 10.4 zmluvy o dielo si uplatnil zmluvnú pokutu vo výške 0,05% denne z fakturovanej čiastky za každý deň omeškania ako sankciu za riadne a včasné omeškanie s platením faktúr, zmluvná pokuta vo výške 133 182,20 Sk. Po pripustení zmeny žalobného návrhu sa navrhovateľ domáhal zaplatenia časti nezaplatenej ceny účtovanej faktúrou č. 97120 vo výške 738 405,10 Sk, ktorú účtoval navrhovateľ ako čiastkovú účtovanú cenu za vykonanie diela na základe medzi účastníkmi

uzavretej zmluvy o dielo 33-459/96. Odporca nespochybňoval dôvodnosť vystavenia faktúry č. 97120, ako i správnosť účtovania ceny, termín jej vystavenia a splatnosti. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť, súd prvého stupňa titulom ceny za vykonanie diela priznal navrhovateľovi čiastku 738 405,10 Sk, ako časť nezaplatenej ceny dohodnutej v súlade s ust. § 536 ods. 1 Obchodného zákonníka v spojení s ust. § 546 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktorú odporca nezaplatil.

Súd prvého stupňa ďalej v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol, že predmetom nároku bol aj nárok na zaplatenie 16,4% ročného úroku z omeškania za oneskorenú úhradu jednotlivých faktúr, ktorými účtoval navrhovateľ cenu za vykonanie diela tak, ako špecifikoval vyčíslený úrok z omeškania na č. l. 150 a 151 spisu. Súd návrhu na zaplatenie úroku z omeškania, vyčísleného v celkovej výške 606 761,56 Sk vyhovel, súčasne vyhovel nároku na zaplatenie 16,4% ročného úroku z omeškania zo sumy 738 405,10 Sk, týkajúcej sa zostatku nezaplatenej faktúry č. 97120, a to od 31. 07. 1998 až do zaplatenia.

Návrh navrhovateľa na zaplatenie zmluvnej pokuty tak, ako ju špecifikoval v podaní z 25. 03. 2003, č. l. 151 spisu, súd prvého stupňa zamietol a poukázal na to, že za porušenie tej istej povinnosti si navrhovateľ uplatnil dve sankcie. Sankciu zákonnú – úrok z omeškania vo výške 16,4% ročne, ako aj zmluvnú pokutu podľa bodu 10 bod 10.4 predmetnej zmluvy. Podľa súdu prvého stupňa v predmetnej zmluve sa síce používa terminológia „zmluvná pokuta“, avšak z obsahu ustanovení bodu 10 bod 10.4 je zrejmé, že je to sankcia za omeškanie s riadnym a včasným platením faktúr. Súd prvého stupňa posúdil zmluvu podľa jej obsahu a dospel k záveru, že v bode 10 bod 10.4 si účastníci nedojednali zmluvnú pokutu, ale výšku úroku z omeškania za porušenie povinnosti riadne a včas platiť účtovanú faktúru, cenu diela. Z tohto dôvodu si podľa súdu mohol navrhovateľ uplatniť úrok z omeškania vo výške 0,05% denne, čo predstavuje čiastku 18,25% ročne. Navrhovateľ si však uplatnil úrok omeškania vo výške 16,4% ročne a súd zdôraznil, že bol touto výškou pri rozhodovaní viazaný. Z uvedených dôvodov súd prvého stupňa nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty zamietol, a preto sa nezaoberal námietkou odporcu, že je nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty premlčaný. V tejto súvislosti súd poukázal na to, že zmluvná pokuta nie je príslušenstvom pohľadávky, ale podľa názoru súdu, nie je potrebné k uplatneniu si nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty túto vyčíslovať pevnou čiastkou a je možné, aby bola vyčíslená aj takým spôsobom, ako ju vyčísľil navrhovateľ v písomnom podaní z 25. 03. 2003.

Súd prvého stupňa v napadnutom rozhodnutí taktiež uviedol, že námietku odporcu, súvisiacu so zánikom pohľadávky navrhovateľa, nakoľko pohľadávka nebola uplatnená riadne a včas, považoval za nedôvodnú. Poukázal na to, že súd je viazaný stavom, aký je v čase vyhlásenia rozhodnutia a skutočnosť, že prebieha vyrovnávacie konanie, nebráni rozhodnutiu vo veci samej a nespôsobuje zánik predmetných pohľadávok navrhovateľa.

Proti výroku napadnutého rozsudku, ktorým bol návrh vo zvyšku zamietnutý, podal odvolanie navrhovateľ, v ktorom uviedol, že s právnym výkladom čl. 10 bod 10.4 zmluvy o dielo, nesúhlasí. Zdôraznil, že zmluvná pokuta zakladá vo všeobecnosti právo jednej zmluvnej strany na zaplatenie určitej peňažnej čiastky druhou zmluvnou stranou, ak táto poruší povinnosť vymedzenú v dojednaní o zmluvnej pokute. V tomto prípade išlo o porušenie povinnosti odporcu ako objednávateľa, riadne a včas uhradiť čiastkové mesačné faktúry a konečnú faktúru. Výška zmluvnej pokuty bola dojednaná percentuálne na 0,05% z fakturovanej čiastky za každý deň omeškania, čo je dostatočným spôsobom jej určenia v súlade s ust. § 544 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a preto má odvolateľ za to, že bola dohodnutá platne. Odvolateľ poukázal na to, že účastníci si v predmetnom ustanovení nedojednali výšku úrokov z omeškania, ale zmluvnú pokutu, a to niekoľkonásobným použitím slova výrazu „zmluvná pokuta“. Navrhovateľ i odporca mali v úmysle zabezpečiť si plnenie vzájomných povinností zmluvnou pokutou, čo nepoprel podľa odvolateľa ani samotný odporca. Odvolateľ preto dodal, že ak by súd vykladal predmetné ustanovenie podľa výkladových pravidiel podľa ust. § 266 Obchodného zákonníka, nemohol by dohodu o zmluvnej pokute zameniť s dohodou o výške úrokov z omeškania. Súd totiž môže výkladom iba zisťovať obsah právneho úkonu, ale nie meniť prejav vôle jeho účastníkov. Podľa odvolateľa zákon nevyklučuje možnosť dojednania zmluvnej pokuty i za omeškanie s platením peňažného záväzku, pričom jej výška môže byť určená rovnakým spôsobom, ako v prípade úrokov z omeškania. Nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty v súlade s ust. § 544 Občianskeho zákonníka vzniká v tomto prípade vedľa nároku na zaplatenie zákonných úrokov z omeškania podľa ust. § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka v nadväznosti na ust. § 502 Obchodného zákonníka. Na základe uvedeného odvolateľ zastáva názor, že súd prvého stupňa neposúdil jeho nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty správne a mal mu okrem zákonných úrokov z omeškania priznať aj nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty tak, ako ju vyčíslil. Preto odvolateľ navrhuje zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutom výroku tak, že odvolací súd uloží povinnosť odporcovi zaplatiť navrhovateľovi zmluvnú pokutu vo výške

692 031,-- Sk a zmluvnú pokutu vo výške 0,05% zo sumy 3 343 365,10 Sk za každý deň omeškania od 09. 10. 1997 do zaplatenia, ako aj nahradiť trovy odvolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal vec podľa ust. § 212 ods. 2 a § 214 ods. 2 O. s. p., bez nariadenia pojednávania a v medziach dôvodov odvolania a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné.

V odvolacom konaní Najvyšší súd Slovenskej republiky pokračoval potom, čo konkurz vyhlásený na majetok odporcu, v dôsledku ktorej skutočnosti sa odvolacie konanie prerušilo, bol právoplatným rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 15. augusta 2012, č. k. 25-24K 130/2001-7226 zrušený.

Predmetom odvolacieho konania je právo navrhovateľa voči odporcovi na zaplatenie zmluvnej pokuty, vyčíslenej navrhovateľom vo výške 22 971,23 eur (692 031,-- Sk) a 0,05% zmluvnej pokuty zo sumy 3 343 365,10 Sk podľa faktúry č. 97120, ktoré právo navrhovateľ vyvodzuje z čl. 10 bod 10.4 zmluvy o dielo č. 33 – 459/96, uzavretej účastníkmi konania dňa 06. 11. 1996.

Súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom právo navrhovateľa na zmluvnú pokutu nepriznal, keď dospel k záveru, že za porušenie tej istej povinnosti si navrhovateľ uplatnil dve sankcie, a to úrok z omeškania vo výške 16,4% ročne, ako aj zmluvnú pokutu podľa čl. 10 bod 10.4 predmetnej zmluvy. Súd posúdením predmetného ustanovenia zmluvy o dielo dospel k záveru, že si účastníci nedojednali zmluvnú pokutu, ale výšku úroku z omeškania za porušenie povinnosti riadne a včas platiť účtovanú faktúru, cenu diela.

Pre posúdenie veci je preto rozhodujúce zistenie, či zmluva o dielo č. 33-459-/96, ktorú uzavreli účastníci konania dňa 06. 11. 1996, vyjadruje v čl. 10 bod 10.4 platne dohodnutú zmluvnú pokutu.

Je nesporné, že uvedenou zmluvou o dielo bol medzi účastníkmi konania založený obchodnoprávny vzťah.

Právna úprava zmluvnej pokuty v Obchodnom zákonníku (§ 300 až § 302) je osobitným doplnením právnej úpravy tohto inštitútu obsiahnutej v Občianskom zákonníku

(§ 544 a § 545). Zmluvná pokuta patrí k zabezpečovacím prostriedkom záväzkového práva. Je to dohodou účastníkov určená peňažná suma, ktorú je dlžník povinný zaplatiť veriteľovi, ak poruší svoju zmluvnú povinnosť. Možno ju dohodnúť aj pre prípad omeškania so splatením peňažného záväzku, a to takým spôsobom, že jej výška bude tiež závislá na dobe, po ktorú trvá porušenie zmluvnej povinnosti (napr. percentuálnou sadzbou za každý deň alebo mesiac omeškania, teda za vymedzený čas). Má akcesorickú povahu, pri svojom vzniku predpokladá existenciu hlavného záväzku, na zabezpečenie ktorého má slúžiť. Inštitút zmluvnej pokuty plní v určitom slova zmysle funkciu paušalizovanej náhrady škody.

V predmetnej veci si účastníci konania v čl. 10 bod 10.4 zmluvy o dielo, dohodli, že objednávateľ (odporca) uhradí zmluvnú pokutu za omeškanie úhrady čiastkových mesačných faktúr (daňových dokladov) a konečnej faktúry v dohodnutom termíne vo výške 0,05% z fakturovanej čiastky za každý deň omeškania. Odvolací súd konštatuje, že takto vyjadrená zmluvná pokuta spĺňa všetky kogentné náležitosti, stanovené § 544 Občianskeho zákonníka, nakoľko je uzavretá písomne, jej výška a spôsob určenia v percentách je vyjadrená jednoznačne, rovnako ako zmluvná povinnosť, pre prípad porušenia ktorej bola zmluvná pokuta dojednaná (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. M Obdo V 4/2003, 23/2004 ZSP).

Z uvedených dôvodov, pokiaľ súd prvého stupňa posúdil uvedené zmluvné ujednanie inak, ako odchylné zmluvne dohodnutú výšku úroku z omeškania s poukazom na ust. § 369 ods. 1 Obch. zák., pre ktorý dôvod navrhovateľovi právo na zmluvnú pokutu, popri uplatnenom úroku z omeškania vo výške 16,4% nepriznal, vychádza jeho rozhodnutie v napadnutej časti z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolací súd dodáva, že dlžník je v omeškaní, ak nesplní svoj peňažný záväzok riadne a včas, z ktorého dôvodu vzniká veriteľovi nárok na uplatnenie úrokov z omeškania podľa ust. § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka. Splnenie rovnakej povinnosti dlžníka, teda uhradiť peňažný záväzok riadne a včas, možno však zabezpečiť aj inštitútom zmluvnej pokuty. Rozdiel medzi zmluvnou pokutou a úrokom z omeškania v takom prípade spočíva v tom, že zatiaľ čo nárok na zaplatenie úrokov z omeškania vzniká priamo zo zákona, aj keď právo na ich zaplatenie nebolo dohodnuté, právo na zaplatenie zmluvnej pokuty môže vzniknúť iba v prípade, ak zmluvná pokuta za porušenie takejto zmluvnej povinnosti, bola riadne dojednaná v písomnej forme.

Pretože súd prvého stupňa vec v napadnutej časti nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu, pre ktorý dôvod nedostatočne zistil skutkový stav veci, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline podľa § 221 ods. 1 písm. h/ a ods. 2 O. s. p. v časti výroku, ktorým rozhodol o zmluvnej pokute a v závislom výroku, ktorým rozhodol o úroku z omeškania, zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie, v ktorom s poukazom na ust. § 224 ods. 3 O. s. p. rozhodne o trovách konania.

V ďalšom konaní sa súd prvého stupňa po zistení, či predmetná pohľadávka navrhovateľa nebola v konkurze uspokojená, bude okrem splnenia podmienok zmluvnej pokuty, zaoberať aj primeranosťou jej výšky a tiež námietkou odporcu, že výkon tohto práva je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.

So zreteľom k zmene obchodného mena odporcu, Najvyšší súd Slovenskej republiky zosúladiť jeho označenie v záhlaví rozhodnutia s touto skutočnosťou.

Podľa § 226 O. s. p. je pre Krajský súd v Žiline, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie, právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky záväzný.

Toto rozhodnutie bolo prijaté rozhodnutím senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné..

V Bratislave 30. októbra 2012

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová